

BIBLIOTHEEK
RIJKSDIENST VOOR DE
IJSELMEERPOLDERS

WERKDOCUMENT

DE BEVOLKINGSDICHTHEID IN NEDERLANDSE
GEMEENTEN GROTER DAN 10.000 INWONERS

door

W. van Woerkom

1981-203 Ca

augustus

r
14363

IR
14363

8310

MINISTERIE VAN VERKEER EN WATERSTAAT
RIJKSDIENST VOOR DE IJSELMEERPOLDERS
SMEDINGHUIS - LELYSTAD

8310

INHOUDSOPGAVE	BLZ.
1. INLEIDING	5
2. DEFINITIES EN UITGANGSPUNTEN	6
3. BEVOLKINGSDICHTHEID PER HECTARE STEDELIJKE RUIMTE	7
4. CONCLUSIES	11
5. BEVOLKINGSDICHTHEID PER HECTARE WOONGEBIED	12
6. CONCLUSIES	16

1. INLEIDING

In dit werkdocument wordt cijfermateriaal gepresenteerd dat betrekking heeft op bevolkingsdichtheid in Nederlandse gemeenten groter dan 10.000 inwoners.

Het oorspronkelijke doel was te onderzoeken of er enig verband aangetoond kon worden tussen het aantal inwoners per ha stedelijke ruimte¹⁾ en de gemeentegrootte en tussen het aantal inwoners per ha woongebied²⁾ en de gemeentegrootte.

Alleen gemeenten groter dan 10.000 inwoners zijn geanalyseerd.

1) en 2): zie definities en uitgangspunten.

2. DEFINITIES EN UITGANGSPUNTEN

- Stedelijke ruimte: bevat de volgende categorieën uit de Bodemstatistiek¹⁾
  - = spoor-, tram- en metrowegen
  - = industrie- en haventerrein
  - = sociaal-culturele voorzieningen
  - = overige openbare voorzieningen
  - = handel
  - = dienstverlenende sector
  - = woongebied
  - = wonen-werken gemengd
  - = voorradig bouwterrein voor industrie- en haventerrein
  - = voorradig bouwterrein voor overige bestemmingen
  - = parken en plantsoenen
- Woongebied: bevat de volgende categorieën uit de Bodemstatistiek:
  - = woongebied
  - = wonen-werken gemengd
- Het basismateriaal is afkomstig uit de delen 2, 3 en 4 van de Bodemstatistiek en uit de uitgaven van "De bevolking der gemeenten van Nederland op 1 januari 19..".
- Slechts gemeenten groter dan 10.000 inwoners zijn geanalyseerd.
- Uit de Volkstelling 1971 is gebleken dat ruim 7% van de Nederlandse bevolking niet in de kern woonachtig is. Om deze reden is bij de berekening van het aantal inwoners per hectare uitgegaan van het aantal inwoners van een gemeenten minus 5%.

1) Literatuur: "De bodemstatistiek deel 2, 1976; C.B.S."
"De bodemstatistiek deel 3, 1977; C.B.S."
"De bodemstatistiek deel 4, 1978; C.B.S."

3. BEVOLKINGSDICHTHEID PER HECTARE STEDELIJKE RUIMTE

In tabel 1 wordt de bevolkingsdichtheid per gemeentegrootte weergegeven voor de 319 gemeenten groter dan 10.000 inwoners.

Tabel 1. Bevolkingsdichtheid naar gemeentegrootte (Nederland)

gemeenten	inwoners (to- taal minus 5%)	stedelijke ruimte (ha)	inwoners per ha	aantal gemeenten
10.000- 25.000 inw.	3.109.490	82.709	37,6	205
25.000- 50.000 inw.	2.317.751	58.644	39,5	72
50.000-100.000 inw.	1.702.848	36.985	46,0	25
100.000-150.000 inw.	1.052.297	22.449	46,9	9
150.000-200.000 inw.	635.026	11.679	54,4	4
200.000-300.000 inw.	233.036	3.452	67,5	1
300.000-500.000 inw.	447.580	4.624	96,8	1
> 500.000 inw.	1.272.480	22.009	57,8	2
Totaal	10.770.508	242.551	44,4	319

Voor alle gemeenten in Nederland groter dan 10.000 inwoners geldt een dichtheid van gemiddeld 44,4 inwoners per hectare stedelijke ruimte. Dit betekent, als wordt gerekend met een g.w.b. van 3,08¹⁾, een dichtheid van 14,4 woningen per hectare stedelijke ruimte.

Uit tabel 1 blijkt eveneens dat voor alle Nederlandse gemeenten groter dan 10.000 inwoners geldt, dat het aantal inwoners per hectare stedelijke ruimte toeneemt naarmate de gemeentegrootte toeneemt. Een uitzondering geldt voor Amsterdam en Rotterdam, hetgeen ter verklaren is door de aanwezigheid van een aanzienlijke hoeveelheid (voorradij) industrie- en haventerrein, terwijl het cijfer van de klasse 300.000-500.000 inwoners slechts betrekking heeft op één waarneming, namelijk 's-Gravenhage.

Uit tabel 2 blijkt dat niet voor alle provincies geldt dat de bevolkingsdichtheid (inwoners per hectare stedelijke ruimte) toeneemt naarmate de gemeentegrootte toeneemt.

Tabel 2. Bevolkingsdichtheid²⁾ naar gemeentegrootte in Nederland, Noord-Holland, Zuid-Holland, Utrecht en Gelderland

gemeenten	Nederland	Noord- Holland	Zuid- Holland	Utrecht	Gelderland
10.000- 25.000 inw.	37,6	39,4	50,3	39,7	39,3
25.000- 50.000 inw.	39,5	45,7	50,0	38,5	38,9
50.000-100.000 inw.	46,0	47,7	60,4	40,5	44,0
100.000-150.000 inw.	46,9	49,9	58,9	-	41,3
150.000-200.000 inw.	54,4	80,2	-	-	-
200.000-300.000 inw.	67,5	-	-	67,5	-
300.000-500.000 inw.	96,8	-	96,8	-	-
> 500.000 inw.	57,8	68,2	48,7	-	-

1) Zie informatiebulletin nr. 8.1 (van het INSYRON): "De gemiddelde woningbezetting in Nederland sinds 1970".

2) Inwoners per hectare stedelijke ruimte.

In de tabellen 3 t/m 10 wordt de bevolkingsdichtheid naar gemeente-grootte per provincie weergegeven.

Tabel 3. Bevolkingsdichtheid in gemeenten van 10.000-25.000 inwoners per provincie

provincie	inwoners (to- taal minus 5%)	stedelijke ruimte	inwoners per ha	aantal gemeenten
Groningen	114.878	4.211	27,3	7
Friesland	208.800	5.836	35,8	14
Drente	93.032	2.965	31,4	7
Overijssel	288.971	6.951	41,6	19
Gelderland	487.812	12.421	39,3	31
Utrecht	163.235	4.112	39,7	11
Noord-Holland	291.338	7.397	39,4	19
Zuid-Holland	569.778	11.320	50,3	37
Flevoland	38.421	2.609	14,7	2
Zeeland	99.574	3.284	30,3	6
Noord-Brabant	541.981	15.677	34,6	37
Limburg	211.670	5.926	35,7	15
	3.109.490	82.709	37,6	205

Markante punten in tabel 3: hoge bevolkingsdichtheid in gemeenten van 10.000-25.000 inwoners in Zuid-Holland en lage bevolkingsdichtheid in Flevoland (hierbij dient opgemerkt te worden dat het de standopname per 1 januari 1977 betreft).

Tabel 4. Bevolkingsdichtheid in gemeenten van 25.000-50.000 inwoners per provincie

provincie	inwoners (to- taal minus 5%)	stedelijke ruimte	inwoners per ha	aantal gemeenten
Groningen	89.276	3.175	28,1	3
Friesland	129.684	3.472	37,4	4
Drente	82.133	2.103	39,1	2
Overijssel	145.718	3.585	40,7	5
Gelderland	336.709	8.663	38,9	11
Utrecht	152.792	3.967	38,5	5
Noord-Holland	236.231	5.165	45,7	8
Zuid-Holland	452.834	9.064	50,0	13
Zeeland	138.279	4.717	29,3	4
Noord-Brabant	313.273	8.519	36,8	10
Limburg	240.822	6.214	38,8	7
	2.317.751	58.644	39,5	72

Tabel 5. Bevolkingsdichtheid in gemeenten van 50.000-100.000 inwoners per provincie

provincie	inwoners (to- taal minus 5%)	stedelijke ruimte	inwoners per ha	aantal gemeenten
Groningen	-			
Friesland (Leeuwarden)	80.820	1.619	49,9	1
Drente (Emmen)	82.365	2.781	29,6	1
Overijssel	265.345	5.783	45,9	4
Gelderland (Ede)	76.135	1.729	44,0	1
Utrecht	138.826	3.425	40,5	2
Noord-Holland	409.023	8.569	47,7	6
Zuid-Holland	334.762	5.547	60,4	5
Zeeland	-			
Noord-Brabant	189.155	4.541	41,7	3
Limburg	126.417	2.991	42,3	2
	1.702.848	36.985	46,0	25

Tabel 6. Bevolkingsdichtheid in gemeenten van 100.000-150.000 inwoners per provincie

provincie	inwoners (to- taal minus 5%)	stedelijke ruimte	inwoners per ha	aantal gemeenten
Overijssel (Enschede)	134.352	2.847	47,2	1
Gelderland	388.474	9.418	41,3	3
Noord-Holland (Zaanstad)	119.139	2.389	49,9	1
Zuid-Holland	194.002	3.293	58,9	2
Noord-Brabant (Breda)	112.119	2.407	46,6	1
Limburg (Maastricht)	104.211	2.095	49,7	1
	1.052.297	22.449	46,9	9

Tabel 7. Bevolkingsdichtheid in gemeenten van 150.000-200.000 inwoners

provincie	inwoners (to- taal minus 5%)	stedelijke ruimte	inwoners per ha	aantal gemeenten
Groningen (Groningen)	155.189	2.644	58,7	1
Noord-Holland (Haarlem)	154.635	1.929	80,2	1
Noord-Brabant (Eindhoven/Tilburg)	325.202	7.106	45,8	2
	635.026	11.679	54,4	4

Tabel 8. Bevolkingsdichtheid in gemeente van 200.000-300.000 inwoners (Utrecht)

provincie	inwoners (to- taal minus 5%)	stedelijke ruimte	inwoners per ha
Utrecht (Utrecht)	233.036	3.452	67,5

Tabel 9. Bevolkingsdichtheid in gemeente van 300.000-500.000 inwoners ('s-Gravenhage)

provincie	inwoners (to- taal minus 5%)	stedelijke ruimte	inwoners per ha
Zuid-Holland ('s-Gravenhage)	447.580	4.624	96,8

Tabel 10. Bevolkingsdichtheid in gemeenten groter dan 500.000 inwoners

provincie	inwoners (to- taal minus 5%)	stedelijke ruimte	inwoners per ha	aantal gemeenten
Noord-Holland (Amsterdam)	701.519	10.287	68,2	1
Zuid-Holland (Rotterdam)	570.961	11.722	48,7	1
	1.272.480	22.009	57,8	2

4. CONCLUSIES

Uit de tabellen 1 t/m 10 kan geconcludeerd worden dat:

- voor alle Nederlandse gemeenten groter dan 10.000 inwoners geldt, dat de bevolkingsdichtheid (inwoners per ha stedelijke ruimte) toeneemt naarmate de gemeentegrootte toeneemt, uitgezonderd voor Amsterdam en Rotterdam;
- de gemiddelde bevolkingsdichtheid in alle gemeentegrootteklassen in de provincie Zuid-Holland, voor zover in Zuid-Holland gemeenten in de betreffende klassen aanwezig zijn, het hoogst is, behalve in de klasse groter dan 500.000 inwoners;
- de gemiddelde bevolkingsdichtheid in Flevoland laag is (situatie per 1 januari 1977);
- de bevolkingsdichtheid in 's-Gravenhage zeer hoog is (onder meer een gevolg van het ontbreken van een omvangrijk industrie- en haventerrein); Indien de categorieën 'industrie- en haventerrein', 'voorradig bouwterrein voor industrie- en haventerrein' en 'voorradig bouwterrein voor overige bestemmingen' niet tot de stedelijke ruimte worden gerekend, dan bedraagt de bevolkingsdichtheid in 's-Gravenhage, Amsterdam en Rotterdam respectievelijk 107,3, 120,5 en 93,6 inwoners per ha (zie tabel 11);
- globaal benaderd: de bevolkingsdichtheid in de westelijke provincies in alle gemeentegrootteklassen het hoogst is.

Tabel 11. Bevolking en stedelijke ruimte in 's-Gravenhage, Amsterdam en Rotterdam

	's-Gravenhage	Amsterdam	Rotterdam
Industrie- en haventerrein	248	1.584	3.437
Voorradig bouwterrein voor industrie- en haventerrein	9	1.050	1.313
Voorradig bouwterrein voor overige bestemmingen	195	1.831	872
Totaal (1)	452	4.465	5.622
Stedelijke ruimte (2)	4.624	10.287	11.722
(1) als % van (2)	10	43	48
(2) minus (1)	4.172	5.822	6.100
Inwoners (totaal minus 5%)	447.580	701.519	570.961
Bevolkingsdichtheid (inw./ha stedelijke ruimte minus (1))	107,3	120,5	93,6

5. BEVOLKINGSDICHTHEID PER HECTARE WOONGEBIED¹⁾

In tabel 12 wordt de bevolkingsdichtheid per gemeentegrootte weergegeven voor de 319 gemeenten groter dan 10.000 inwoners.

Tabel 12. Bevolkingsdichtheid naar gemeentegrootte (Nederland)

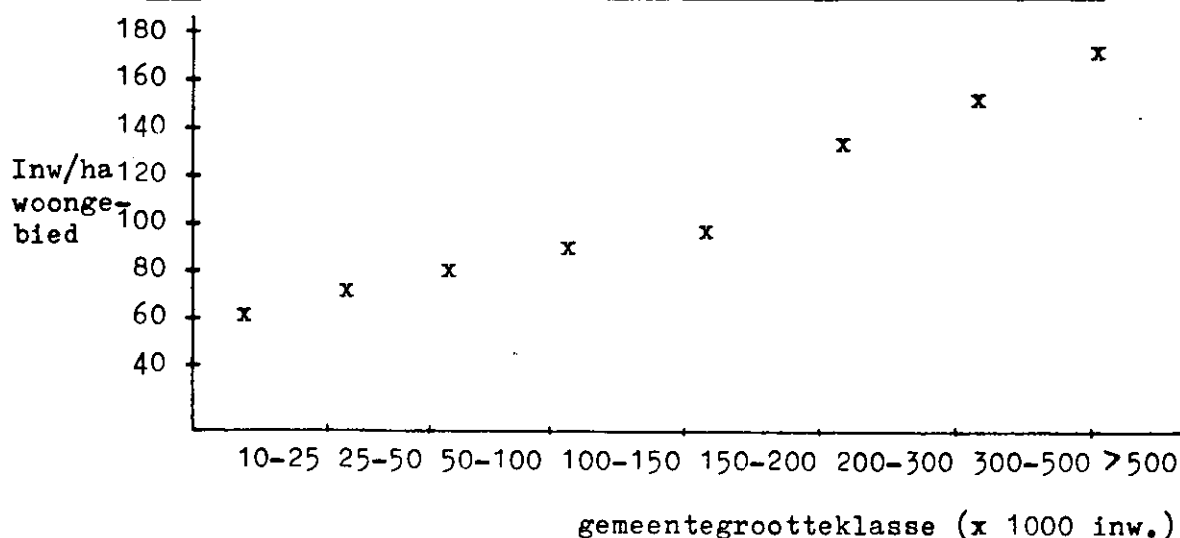
gemeenten	inwoners (to- taal minus 5%)	woongebied (ha)	inwoners per ha	aantal gemeenten
10.000- 25.000 inwoners	3.109.490	52.296	59,5	205
25.000- 50.000 inwoners	2.317.751	33.995	68,2	72
50.000-100.000 inwoners	1.702.848	21.458	79,4	25
100.000-150.000 inwoners	1.052.297	12.395	84,9	9
150.000-200.000 inwoners	635.026	7.088	89,6	4
200.000-300.000 inwoners	233.036	1.718	135,6	1
300.000-500.000 inwoners	447.580	2.871	155,9	1
> 500.000 inwoners	1.272.480	7.453	170,7	2
Totaal	10.770.508	139.274	77,3	319

Voor alle gemeenten in Nederland groter dan 10.000 inwoners geldt een dichtheid van gemiddeld 77,3 inwoners per hectare woongebied. Dit betekent, als wordt gerekend met een g.w.b. van 3,08, een dichtheid van gemiddeld 25,1 woningen per hectare woongebied.

Uit tabel 12 blijkt dat voor alle Nederlandse gemeenten groter dan 10.000 inwoners geldt dat het aantal inwoners per hectare woongebied toeneemt naarmate de gemeentegrootte toeneemt van 59,5 inwoners per hectare bij gemeenten van 10.000-25.000 inwoners tot 170,7 inwoners per hectare bij gemeenten groter dan 500.000 inwoners.

Zie ook figuur 1.

Figuur 1 Bevolkingsdichtheid naar gemeentegrootte (Nederland)

Uit tabel 13 blijkt dat niet voor alle provincies geldt dat de bevolkingsdichtheid (inwoners per hectare woongebied) toeneemt naarmate de gemeentegrootte toeneemt.

1) Woongebied bevat de categorieën "woongebied" en "wonen-werken gemengd" volgens de definitie uit de Bodemstatistiek.

Uit tabel 13 blijkt dat niet voor alle provincies geldt dat de bevolkingsdichtheid (inwoners per hectare woongebied) toeneemt naarmate de gemeentegrootte toeneemt.

Tabel 13. Bevolkingsdichtheid¹⁾ naar gemeentegrootte in Nederland, Noord-Holland, Zuid-Holland, Utrecht en Gelderland

gemeenten	Nederland	Noord-Holland	Zuid-Holland	Utrecht	Gelderland
10.000- 25.000 inw.	59,5	58,3	83,4	69,0	61,7
25.000- 50.000 inw.	68,2	80,6	89,7	61,2	62,1
50.000-100.000 inw.	79,4	84,8	127,3	66,5	64,4
100.000-150.000 inw.	84,9	90,6	114,6	-	75,5
150.000-200.000 inw.	89,6	112,6	-	-	-
200.000-300.000 inw.	135,6	-	-	135,6	-
300.000-500.000 inw.	155,9	-	155,9	-	-
> 500.000 inw.	170,7	175,8	164,9	-	-

In de tabellen 14 t/m 21 wordt de bevolkingsdichtheid naar gemeentegrootte per provincie weergegeven.

Tabel 14. Bevolkingsdichtheid in gemeenten van 10.000-25.000 inwoners per provincie

provincie	inwoners (totaal minus 5%)	woongebied	inwoners per ha	aantal gemeenten
Groningen	114.878	2.438	47,1	7
Friesland	208.800	4.186	49,9	14
Drente	93.032	2.024	46,0	7
Overijssel	288.971	4.760	60,7	19
Gelderland	487.812	7.911	61,7	31
Utrecht	163.235	2.365	69,0	11
Noord-Holland	291.338	5.001	58,3	19
Zuid-Holland	569.778	6.829	83,4	37
Flevoland	38.421	700	54,9	2
Zeeland	99.574	2.025	49,2	6
Noord-Brabant	541.981	10.029	54,0	37
Limburg	211.670	4.028	52,6	15
	3.109.490	52.296	59,5	205

Opmerkelijk element in tabel 14 is de hoge bevolkingsdichtheid in gemeenten van 10.000-25.000 inwoners in Zuid-Holland.

1) Inwoners per hectare woongebied.

Tabel 15. Bevolkingsdichtheid in gemeenten van 25.000-50.000 inwoners per provincie

provincie	inwoners (to- taal minus 5%)	woongebied	inwoners per ha	aantal gemeenten
Groningen	89.276	1.989	44,9	3
Friesland	129.684	2.144	60,5	4
Drente	82.133	1.232	66,7	2
Overijssel	145.718	2.071	70,4	5
Gelderland	336.709	5.421	62,1	11
Utrecht	152.792	2.497	61,2	5
Noord-Holland	236.231	2.930	80,6	8
Zuid-Holland	452.834	5.051	89,7	13
Zeeland	138.279	2.106	65,7	4
Noord-Brabant	313.273	5.023	62,4	10
Limburg	240.822	3.531	68,2	7
	2.317.751	33.995	68,2	72

Tabel 16. Bevolkingsdichtheid in gemeenten van 50.000-100.000 inwoners per provincie

provincie	inwoners (to- taal minus 5%)	woongebied	inwoners per ha	aantal gemeenten
Friesland (Leeuw.)	80.820	852	94,9	1
Drente (Emmen)	82.365	2.174	37,9	1
Overijssel	265.345	3.226	82,3	4
Gelderland (Ede)	76.135	1.182	64,4	1
Utrecht	138.826	2.088	66,5	2
Noord-Holland	409.023	4.824	84,8	6
Zuid-Holland	334.762	2.630	127,3	5
Noord-Brabant	189.155	2.641	71,6	3
Limburg	126.417	1.841	68,7	2
	1.702.848	21.458	79,4	25

Tabel 17. Bevolkingsdichtheid in gemeenten van 100.000-150.000 inwoners per provincie

provincie	inwoners (to- taal minus 5%)	woongebied	inwoners per ha	aantal gemeenten
Overijssel (Ensch.)	134.352	1.677	80,1	1
Gelderland	388.474	5.149	75,5	3
Noord-Holland (Zaanst.)	119.139	1.315	90,6	1
Zuid-Holland	194.002	1.695	114,6	2
Noord-Brabant (Breda)	112.119	1.297	86,4	1
Limburg (Maastr.)	104.211	1.262	82,6	1
	1.052.297	12.395	84,9	9

Tabel 18. Bevolkingsdichtheid in gemeenten van 150.000-200.000 inwoners per provincie

provincie	inwoners (to- taal minus 5%)	woongebied	inwoners per ha	aantal gemeenten
Groningen (Gron.)	155.189	1.591	97,5	1
Noord-Holland (H'lem)	154.635	1.373	112,6	1
Noord-Brabant (Eindhoven, Tilburg)	325.202	4.124	78,9	2
	635.026	7.088	89,6	4

Tabel 19. Bevolkingsdichtheid in gemeente van 200.000-300.000 inwoners

provincie	inwoners (to- taal minus 5%)	woongebied	inwoners per ha
Utrecht (Utrecht)	233.036	1.718	135,6

Tabel 20. Bevolkingsdichtheid in gemeente van 300.000-500.000 inwoners

provincie	inwoners (to- taal minus 5%)	woongebied	inwoners per ha
Zuid-Holland (s-Gravenhage)	447.580	2.871	155,9

Tabel 21. Bevolkingsdichtheid in gemeenten groter dan 500.000 inwoners

provincie	inwoners (to- taal minus 5%)	woongebied	inwoners per ha	aantal gemeenten
Noord-Holland (Amsterdam)	701.519	3.991	175,8	1
Zuid-Holland (Rotterdam)	570.961	3.462	164,9	1
	1.272.480	7.453	170,7	2

6. CONCLUSIE

Uit de tabellen 12 t/m 21 kan geconcludeerd worden dat:

- voor alle nederlandse gemeenten groter dan 10.000 inwoners geldt dat de bevolkingsdichtheid (inwoners per hectare woongebied) toeneemt naarmate de gemeentegrootte toeneemt;
- de gemiddelde bevolkingsdichtheid in alle gemeentegrootteklassen in de provincie Zuid-Holland, voor zover in Zuid-Holland gemeenten in de betreffende klassen aanwezig zijn, het hoogst is behalve in de klasse groter dan 500.000 inwoners;
- de gemiddelde bevolkingsdichtheid in de twee "gemeenten" in Flevoland iets lager is dan het gemiddelde van alle nederlandse gemeenten van 10.000-25.000 inwoners;
- globaal benaderd de bevolkingsdichtheid in de westelijke provincies in alle gemeentegrootteklassen het hoogst is.